

Briselē, 2026. gada 10. martā
(OR. en)

7186/26

ENER 119
ENV 217
TRANS 138
ECOFIN 315
RECH 115
CLIMA 126
IND 176
COMPET 301
CONSOM 74

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2026. gada 10. marts
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2026) 118 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI par energoefektivitātes finansējumu Eiropā Novērtējums par publiskajiem izdevumiem energoefektivitātei un ēku energosniegumam

---

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2026) 118 final.

Pielikumā: COM(2026) 118 final

Briselē, 10.3.2026.
COM(2026) 118 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**par energoefektivitātes finansējumu Eiropā
Novērtējums par publiskajiem izdevumiem energoefektivitātei un ēku
energosniegumam**

Type the document title here.

Type the first subtitle here.

un ēku energosniegumam

1. IEVADS

Energoefektivitāte ir būtisks faktors, kas palīdz visā ES līdz 2050. gadam panākt pilnīgu un izmaksu ziņā lietderīgu dekarbonizāciju, padarīt Eiropas ekonomiku konkurētspējīgāku un nodrošināt enerģētisko drošību un enerģijas pieejamību cenas ziņā gan tagad, gan nākotnē. Šajā saistībā viens no ES stratēģiskajiem mērķiem ir samazināt enerģijas izšķērdēšanu visā energosistēmā visās ekonomikas nozarēs. Energoefektivitātes pasākumi palīdz ne tikai palielināt ES uzņēmumu konkurētspēju, bet arī mazināt enerģētisko nabadzību un ES atkarību no importētiem energoresursiem.

Lai palīdzētu sasniegt 2030. gada mērķrādītāju, kas paredz siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināt par 55 %, pārstrādātajā Energoefektivitātes direktīvā (“pārstrādātā EED”) ⁽¹⁾ ir noteikts mērķrādītājs, kas paredz līdz 2030. gadam panākt, ka ES primārās enerģijas patēriņš (*PEC*) nepārsniedz 992,5 Mtoe un enerģijas galapatēriņš (*FEC*) nepārsniedz 763 Mtoe. Tas nozīmē, ka līdz 2030. gadam jāpanāk samazinājums par vismaz 11,7 % salīdzinājumā ar ES 2020. gada atsaucē scenārijā sniegtajām prognozēm.

Šajā jautājumā liela nozīme ir **ēku sektoram**, jo tas rada 36 % no kopējā ES enerģijas patēriņa un 40 % no kopējām ar enerģiju saistītajām siltumnīcefekta gāzu emisijām. 52 % no visas 2023. gadā ES patērētās dabasgāzes tieši vai netieši ir izmantoti ēkām, tāpēc ietaupījumi šajā sektorā palīdzēs arī samazināt pašreizējo atkarību no importētā fosilā kurināmā. Turklāt energoefektīvi mājokļi ir arī cenas ziņā pieejamāki, pienācīgāki un ilgtspējīgāki mājokļi. Vērtējot pēc pašreizējiem ēku standartiem, gandrīz 75 % ēku fonda ēku nav energoefektīvas, un 85–95 % pašreizējo ēku būs saglabājušās arī 2050. gadā. Tomēr ikgadējais svērtais energorenovācijas rādītājs ir tikai aptuveni 1 %.

Tāpēc **renovācijas rādītājs būtu vismaz jādivkārtšo un renovācijas pamatīgums būtu jāpalielina**, lai nodrošinātu, ka šis sektors palīdz sasniegt 2030. gada mērķrādītājus. Līdz 2030. gadam būtu jāpanāk, ka visas jaunās ēkas ir bezemisiju ēkas, savukārt jau pastāvošās ēkas par bezemisiju ēkām būtu jāpārveido līdz 2050. gadam. Pārstrādātā Ēku energosnieguma direktīva (pārstrādātā ĒESD) ⁽²⁾ ir Renovācijas viļņa stratēģijas ⁽³⁾ īstenošanas mehānisms. Tās galvenais mērķis ir palielināt renovācijas rādītāju un pamatīgumu ES, jo īpaši attiecībā uz vājākā snieguma ēkām.

Ietekmes novērtējumā, kas papildina **Komisijas paziņojumu par 2040. gada klimata mērķrādītājiem** ⁽⁴⁾, lēsts, ka ES *FEC* samazināsies no 763 Mtoe 2030. gadā līdz 594–

⁽¹⁾ [Direktīva \(ES\) 2023/1791](#).

⁽²⁾ [Direktīva \(ES\) 2024/1275](#).

⁽³⁾ “Eiropas Renovācijas viļnis — par zaļākām ēkām, jaunām darbvietām un labāku dzīvi” (COM(2020) 662 final).

⁽⁴⁾ [COM\(2024\) 63 final](#).

624 Mtoe 2040. gadā — atkarībā no scenārija. Līdz 2050. gadam *FEC* būs samazinājies līdz aptuveni 560 Mtoe. Runājot par nozarēm, tajā lēsts, ka enerģijas ietaupījums **ēku sektorā** dažādos scenārijos līdz 2040. gadam sasniegs 35–38 % un līdz 2050. gadam — 40 %, savukārt enerģijas patēriņš **rūpniecībā** desmitgadē no 2031. līdz 2040. gadam samazināsies par aptuveni 20 % un desmitgadē no 2041. līdz 2050. gadam — vēl par 7 procentpunktiem (salīdzinājumā ar 2030. gada rādītājiem).

Energoefektivitāte ir trīskāršs ieguvums — mūsu konkurētspējai, klimatam un drošībai — un sniedz daudzus labumus. Samazinot enerģijas patēriņu, mēs ne tikai samazinām atkarību no importētā kurināmā, bet arī samazinām emisijas un stiprinām savu enerģētisko neatkarību — katra ietaupītā kilovatstunda ir kilovatstunda, kas nav jāimportē, jāsubsidē un/vai jāsaražo. **Investīcijām energoefektivitātē ir ļoti liela ietekme, jo katrs energoefektivitātē investētais euro ļauj visā investīcijas darbības laikā ietaupīt enerģijas izmaksas 12 EUR apmērā, ja investīcijas veiktas mājokļos, un 4 EUR apmērā, ja investīcijas veiktas rūpniecībā.** Turklāt energoefektivitāte sniedz tālejošus ieguvumus, sākot ar to, ka tā var nodrošināt līdz 40 % no CO₂ samazinājumiem, kas ES ir jāpanāk līdz 2030. gadam, un beidzot ar to, ka tā var radīt 1,6 miljonus darbvieta un ļaut izvairīties no ievērojamām tīkla paplašināšanas izmaksām, tāpēc tā ir ārkārtīgi svarīga stratēģija konkurētspējīgākai un ilgtspējīgākai ekonomikai, un, lai pilnībā atraisītu energoefektivitātes potenciālu Eiropā, ir vajadzīgas lielas investīcijas.

Energoefektivitāte ir Eiropas labākā degviela — tīra, lēta un radīta pašu mājās. Saskaņā ar principu “energoefektivitāte pirmajā vietā” energoefektivitātes risinājumi rīcībpolitikas, plānošanas un investīciju lēmumos būtu jāizskata kā pirmais risinājums.

Lai izmantotu energoefektivitātes potenciālu Eiropā, ir vajadzīgas lielas investīcijas, kā uzsvērts M. Dragi ziņojumā, un nepieciešamo investīciju apjoms ir palielinājies atbilstoši enerģētikas un klimata mērķiem. 2040. gada klimata mērķrādītāja plānā iekļautajā modeļa *PRIMES* scenārijā lēsts: lai sasniegtu energoefektivitātes mērķrādītājus, desmitgadē no 2021. līdz 2030. gadam energoefektivitātē būs jāinvestē kopā aptuveni 370 miljardu EUR gadā⁽⁵⁾ salīdzinājumā ar 120 miljardiem EUR gadā iepriekšējā desmitgadē. Tas ir trīskāršs pieaugums. Salīdzinājumam — pašlaik tiek lēsts, ka 2030. gada SEG samazināšanas mērķrādītāja (55 %) sasniegšanai vajadzīgās investīcijas būs aptuveni 1241 miljardi EUR gadā⁽⁶⁾. Tiek lēsts, ka energoapgādē un infrastruktūrā tajā pašā pārskata periodā būs jāinvestē 208 miljardi EUR gadā⁽⁷⁾. Attiecībā uz laikposmu pēc 2030. gada paredzams, ka vajadzīgās investīcijas energoefektivitātē nedaudz samazināsies, bet saglabāsies ļoti lielas — 303 miljardi EUR 2031.–2040. gadā un 288 miljardi EUR 2041.–2050. gadā. 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanai vajadzīgo investīciju lielākā daļa 2021.–2030. gadā būs investīcijas ēku energoefektivitātes

---

⁽⁵⁾ Aplēse ir balstīta uz investīcijām, kas veicamas pieprasījuma pusē, lai sasniegtu 2030. gada klimata un enerģētikas mērķrādītājus, ieskaitot energoefektivitātes mērķrādītājus, bet neietver investīciju vajadzības transporta un jaunu būvju jomā.

⁽⁶⁾ [SWD\(2023\) 68 final](#).

⁽⁷⁾ [SWD\(2024\) 63 final](#).

pasākumos, ieskaitot siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmu modernizācijā, — aptuveni 242 miljardi EUR gadā.

Šos mērķrādītājus nevar sasniegt ar regulējumu vien — būs jāmobilizē gan publiskais, gan privātais finansējums. **Ierobežotie publiskie resursi nevar apmierināt visas investīciju vajadzības**, tāpēc ir jācenšas publiskos resursus izmantot efektīvākā un labāk pielāgotā veidā. Turklāt ir jāizmanto finanšu produkti un apvienotais finansējums, lai stimulētu privātās investīcijas un mazinātu to risku.

Lai nodrošinātu nepieciešamo finansējumu, pārstrādātās EED 30. pantā noteikts, ka Komisijai ir jānovērtē

- **publiskā finansējuma atbalsta pašreizējais stāvoklis un dalībvalstu spēja palielināt privātās investīcijas energoefektivitātē;**
- **vai ir vajadzīgs energoefektivitātes mehānisms vai dotāciju, tehniskās palīdzības un garantiju kombinācija ES līmenī**, lai palīdzētu izmaksu ziņā lietderīgi sasniegt ES energoefektivitātes un klimata mērķrādītājus. Komisijai par to jāiesniedz ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei.

Turklāt pārstrādātās ĒESD 9. panta 8. punktā noteikts, ka Komisijai ir jāsniedz analīze par

- struktūrfondi un ES pamatprogrammām, arī Eiropas Investīciju bankas finansējumu, kas pašlaik ir pieejami ēku, jo īpaši mājokļu, energosnieguma uzlabošanai, proti, par to efektivitāti, izmantoto instrumentu veidiem, faktiskajām summām un to, vai finansējuma līmenis ir piemērots;
- no publiskajām finanšu iestādēm pieejamo līdzekļu efektivitāti, izmantoto instrumentu un pasākumu veidiem un to, vai finansējuma līmenis ir piemērots;
- koordināciju starp ES un valstu finansējumu un citu veidu pasākumiem, kuru mērķis ir stimulēt investīcijas ēku energosniegumā, un to, vai šāds finansējums ir pietiekams, lai sasniegtu ES mērķus.

Šā ziņojuma mērķis ir aplūkot visus iepriekš minētos punktus šādā secībā:

- pārskats par publisko finansējumu energoefektivitātei un energorenovācijai ES — 2. nodaļa;
- publiskā finansējuma novērtējums ES — 3. nodaļa;
- galvenie konstatējumi un secinājumi — 4. nodaļa.

2. PĀRSKATS PAR PUBLISKO FINANSĒJUMU ENERGOEFEKTIVITĀTEI UN ENERGORENOVĀCIJAI ES

2.1. Publiskā finansējuma atbalsts ES līmenī

2.1.1. Savienības budžeta atbalsts

Savienības budžeta atbalstu parasti sniedz saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu (DFS), kas ir septiņu gadu budžeta plāns. Kopējais Savienības budžets saskaņā ar 2014.–2020. gada

DFS bija 1083 miljardi EUR. 2021.–2027. gada DFS vērtība ir 1211 miljardi EUR. Turklāt, lai atbalstītu ES ekonomikas atveseļošanu no koronavīrusa pandēmijas, 2021. gadā tika izveidots pagaidu atveseļošanas instruments *NextGenerationEU*, ieskaitot tā galveno komponentu — Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM) —, kura kopējā vērtība ir 807 miljardi EUR. Ņemot vērā inflāciju, ES budžeta resursi tādējādi ir palielinājušies par 86 % salīdzinājumā ar iepriekšējo DFS.

1. tabula. ES budžets

	Pieņemtās summas (faktiskajās cenās)
2014.–2020. gada DFS	1083 miljardi EUR
2021.–2027. gada DFS	1211 miljardi EUR
<i>NextGenerationEU</i>	807 miljardi EUR
ANM un 2021.–2027. gada DFS	2018 miljardi EUR

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

Tieši energoefektivitātei **pieejamais kopējais ES finansējums** 2021.–2027. gadā (144,7 miljardi EUR) ir **6,8 reizes lielāks** nekā 2014.–2020. gadā (21 miljards EUR), un tas ir **vēl nepieredzēts pieaugums**. Kā redzams 2. tabulā, **papildu finansējums tika nodrošināts galvenokārt no ANM, kas nodrošināja 73,8 % no kopējās summas**, un daudz mazākā mērā no kohēzijas politikas.

2. tabula. Energoefektivitātes finansējums sadalījumā pa ES programmām (miljardos EUR)

	2014–2020	2021–2027	Palielinājums (%)	Procentuālā daļa no pašreizējās DFS (%)
ES kopā	21,0	144,7	822	100,0
Kohēzijas politikas fondi	17,8	29,0	132	20,6
Lauksaimniecības fondi	0,7	1,4	100	1,0
ESIF/ <i>InvestEU</i>	1,6	1,6	—	1,1
Īpašas energoefektivitātes programmas (<i>LIFE CET, ELENA</i> , “Apvārsnis Eiropa”)	0,9	2,0	122	1,4
Modernizācijas fonds	—	6,8	—	4,8
ANM	—	103,9 ⁽⁸⁾	—	73,8

⁽⁸⁾ Šis skaitlis atspoguļo uz 2025. gada septembra datiem balsītas aplēses par to ANM energoefektivitātes pasākumu izmaksām, kas vērsti uz ēku renovāciju un būvniecību, kā arī MVU vai lielu uzņēmumu energoefektivitātes projektiem. Šis skaitlis iegūts, summējot aplēstos izdevumus, kas saistīti ar pasākumiem, kuri apsekoti intervences jomās 024/024a/024b/025/025a/025b/026/026a, kas noteiktas [ANM regulas VI pielikumā](#), kurā izklāstīta ANM atbalstīto pasākumu klimatrīcības apsekošanas metodika.

<i>ANM ēkām</i>	—	79,4 ⁽⁹⁾	—	
Līdzfinansējums kopā (kohēzijas un lauksaimniecības fondi)	5,5	11,9	116	
ES + līdzfinansējums kopā	26,5	156,6	491	

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

Liela daļa ANM līdzekļu ir iztērēta energoefektivitātei, jo īpaši ēkās. No pieejamajiem 650 miljardiem EUR ⁽¹⁰⁾ 103,9 miljardi EUR jeb 16 % tika izmantoti, lai finansētu investīcijas energoefektivitātē, tādējādi šī rīcībpolitikas joma ir viena no galvenajām ANM labuma guvējām. Ir vērts norādīt, ka visas 27 dalībvalstis savos atveseļošanas un noturības plānos bija piešķirušas finansējumu energoefektivitātes pasākumiem, un piešķirumi bija robežās no 31 % no pieejamajiem līdzekļiem Portugālē līdz 2 % Somijā. **Ēku energoefektivitāte** saņēma vislielāko finansējuma daļu — kopā **79,4 miljardus EUR (visās dalībvalstīs kopā)**. Papildus investīcijām ANM arī virza energoefektivitātes jomas reformu centienus, kas ietver tiesiskā regulējuma un administratīvā satvara uzlabošanu, ilgtermiņa stratēģiju izveidi un informācijas un apmācības nodrošināšanu.

Investīciju nepietiekamību ir palīdzējuši novērst arī **jauni resursi no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS). Modernizācijas fonds** ⁽¹¹⁾, kas izveidots, lai palīdzētu dalībvalstīm ar zemākiem ienākumiem modernizēt savas energosistēmas un uzlabot energoefektivitāti, tiek finansēts, pārdodot 2 % no ETS oglekļa kvotām 2021.–2030. gadam. Līdz 2023. gada beigām fonds jau bija izmaksājis 3 miljardus EUR investīcijām energoefektivitātē saņēmējās dalībvalstīs, un tā ir ceturrtā daļa no kopējiem izmaksātajiem līdzekļiem. Pamatojoties uz pašreizējo tendenci, tiek lēsts, ka par energoefektivitāti izmaksātie līdzekļi līdz 2027. gada beigām būs sasnieguši 6,8 miljardus EUR.

Jauni resursi no ANM un ETS veido 89 % no šā palielinājuma. Abus instrumentus pārvalda tikai dalībvalstis.

Pieņemot, ka visi pārējie apstākļi ir tādi paši, var lēst, ka pieejamie ES līdzekļi ir palielinājušies par 62 % — no 21 miljarda EUR līdz 34 miljardiem EUR (neskaitot ANM resursus 103,9 miljardu EUR apmērā un ETS līdzekļus 6,8 miljardu EUR apmērā). Tas atbilst 4,8 miljardu EUR ikgadējai iemaksai no Savienības budžeta laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam, bet, ja ņem vērā arī ANM un Modernizācijas fondu, tā pieaug līdz 20,7 miljardiem EUR.

⁽⁹⁾ Šis skaitlis atspoguļo uz 2025. gada septembra datiem balstītas aplēses par to ANM aptverto pasākumu izmaksām, kas saistīti ar energoefektivitāti un ēku renovāciju un būvniecību. Šis skaitlis iegūts, summējot aplēstos izdevumus, kas saistīti ar pasākumiem, kuri apsekoti intervences jomās 025/025a/025b/026/026a, kas noteiktas ANM regulas VI pielikumā, kurā izklāstīta ANM atbalstīto pasākumu klimatrīcības apsekošanas metodika.

⁽¹⁰⁾ Kopējais 2024. gada augusta beigās noteiktais ANM finansējums bija 650 miljardu EUR. Iepriekš paziņotā summa — 723 miljardi EUR — bija ANM neatmaksājamā atbalsta (338 miljardi EUR) un ANM aizdevumu (385 miljardi EUR) maksimālā summa, kas darīta pieejama saskaņā ar ANM regulu, bet dalībvalstis to pilnībā neizmantoja.

⁽¹¹⁾ [Modernizācijas fonds](#).

Ievērojami palielinājās arī pieejamie **kohēzijas politikas līdzekļi**, kas 2021.–2027. gada periodā no 17,8 miljardiem EUR pieauga gandrīz divkārtīgi līdz 29 miljardiem EUR, turklāt vidusposma izskatīšanas mērķis ir divkārtot kohēzijas finansējumu cenas ziņā pieejamiem un ilgtspējīgiem mājokļiem. Kohēzijas politikas fondi ir izrādījušies veiksmīgs instruments sadarbības stiprināšanai starp publiskām un privātām finanšu iestādēm dažādās dalībvalstīs, un tie ir palīdzējuši mobilizēt privātās investīcijas energorenovācijai uz vietas, turklāt ir svarīgi norādīt, ka energoefektivitātei arvien vairāk tiek izmantoti atjaunojami finanšu instrumenti (aizdevumi un garantijas apvienojumā ar dotācijām).

2026. gadā, kad pakāpeniski tiks izbeigta ANM darbība, sāks darboties **Sociālais klimata fonds**. Fonds tika izveidots līdz ar ETS paplašināšanu, kuras mērķis bija attiecināt ETS arī uz emisijām no kurināmā sadedzināšanas ēkās, autotransportā un citās nozarēs. Tas visām dalībvalstīm kopā nodrošinās 86,7 miljardu EUR finansējumu, ko tās varēs izmantot, lai atbalstītu strukturālus pasākumus un investīcijas energoefektivitātē un ēku renovācijā, tīrā siltumapgādē un aukstumapgādē, atjaunīgās enerģijas integrēšanā un bezemisiju un mazemisiju mobilitātes risinājumos.

Eiropas Energoefektivitātes fonds (EEEF): publiskā un privātā sektora partnerība energoefektivitātes jomā

2011. gadā izveidotais EEEF ir publiskā un privātā sektora ilgtermiņa investīciju instruments, kas paredzēts ES enerģētikas un klimata mērķu atbalstam. Fonds nodrošina īpašu finansējumu vietējām, reģionālām vai valsts iestādēm vai publiskām vai privātām struktūrām, kas rīkojas to vārdā, ar mērķi palielināt enerģijas ietaupījumu un energoefektivitāti un veicināt atjaunīgo energoresursu apguvi ES.

Šim fondam, kas kopš 2013. gada katru gadu izmaksā dividendes, ir daudzveidīga akcionāru bāze, kas ietver gan publiskā, gan privātā sektora iestādes, ieskaitot Eiropas Komisiju, kura ir ieguldījusi riska kapitālu, *Generali*, *Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds*, *DBU* un *DWS/Wepla*.

Ar kopā aptuveni 180 miljonu EUR lielām investīcijām EEEF ir atbalstījis 10 Eiropas valstīs notikušus 18 projektus, kuros iesaistītas 56 publiskās iestādes un sasniegti vairāk nekā 2 miljoni cilvēku gadā. Fonds kopš savas darbības sākuma ir guvis ievērojamus rezultātus, radot kopējās investīcijas vairāk nekā 380 miljonu EUR apmērā. Tas ir atbalstījis dažādus projektus, ieskaitot publisko ēku renovāciju, ielu apgaismojuma modernizāciju, atjaunīgās enerģijas ražošanu un tīra transporta infrastruktūru. Fonda tehniskās palīdzības mehānismam arī ir bijusi izšķirīga nozīme, jo tas palīdzējis sagatavot projektus, kas nodrošinājuši ievērojamu enerģijas ietaupījumu un SEG emisiju samazinājumu. Līdz 2021. gada beigām fonds bija sasniedzis CO₂ emisiju kumulatīvo ietaupījumu 740 460 tonnu apmērā un primārās enerģijas ietaupījumu 1 318 549 MWh apmērā.

EEEF ir labs īpašas publiskā un privātā sektora partnerības piemērs energoefektivitātes jomā un parāda apvienotā finansējuma potenciālu izmantot ES publisko kapitālu kā sviru un piesaistīt privātās investīcijas. Fonda struktūra, kurā koncesiju finansējums apvienots ar tehnisko palīdzību un speciālām zināšanām par nozari, ir devusi iespēju īstenot lielas ietekmes projektus ar salīdzinoši pieticīgu ES kapitāla ieguldījumu.

2.1.2. Eiropas Investīciju bankas grupas atbalsts, arī gadījumos, kad tas atbalstīts no Savienības budžeta

Eiropas Investīciju bankas grupai (“EIBG”) ⁽¹²⁾ kā ES klimata bankai un galvenajai ES fondu īstenošanas partnerei ir būtiska nozīme enerģētikas pārkārtošanas finansēšanā.

Kā izklāstīts tās klimata bankas ceļvedī ⁽¹³⁾ un turpinot ēku sektora renovācijas viļņa stratēģiju, tās energoefektivitātes stratēģija ietver starpniecības aizdevumus un garantijas, kā arī konsultāciju pakalpojumus (konsultāciju centru *InvestEU* ⁽¹⁴⁾, jo īpaši mehānismu *ELENA* ⁽¹⁵⁾).

Rezultātā laikposmā no 2012. līdz 2023. gadam energoefektivitātei atvēlētie resursi palielinājušies 12,2 reizes. EIB grupas finansējums saskaņā ar ceļvedī izklāstīto stratēģiju galvenokārt tika piešķirts ēku sektoram un viedajām ierīcēm un risinājumiem.

Turpretī finansējums maziem un vidējiem uzņēmumiem (“MVU”), rūpniecībai, koģenerācijai un centralizētajai siltumapgādei (“CS”) saglabājās mazs. 2025. gada septembrī **EIB grupa un Komisija sāka MVU energoefektivitātes iniciatīvu**, kas pieder pie EIB stratēģiskā ceļveža ⁽¹⁶⁾ 2024.–2027. gadam. Šī iniciatīva laikposmā no 2025. līdz 2027. gadam nodrošinās 17,5 miljardu EUR finansējumu, lai gandrīz divas reizes palielinātu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem pašlaik sniegto atbalstu energoefektīviem risinājumiem ⁽¹⁷⁾.

Eiropas Investīciju fonds (“EIF”) jau izsenis ir atbalstījis tīrās tehnoloģijas, nodrošinot riska kapitāla investīcijas un ieviešot tādas iniciatīvas kā daļēja riska garantija, lai veicinātu zaļos aizdevumus energoefektivitātes un atjaunīgās enerģijas projektiem. Izmantojot programmu *InvestEU*, EIF ir vēl vairāk pievērsies tādu projektu finansēšanai, kas atbalsta dekarbonizāciju, energoefektivitāti, atjaunīgo enerģiju, ilgtspējīgu mobilitāti un aprites ekonomiku, un līdz 2025. gadam ir veicis investīcijas kopā aptuveni 4,1 miljarda EUR apmērā.

3. tabula. EIB grupas finansējums energoefektivitātei Eiropas Savienībā (miljonos EUR)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Energoefektivitāte (EE)	763	1354	1557	2876	3349	4613
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Energoefektivitāte (EE)	2421	4289	5273	4539	7624	9326

Avots: Eiropas Investīciju bankas grupa, 2024.

⁽¹²⁾ EIB grupa sastāv no Eiropas Investīciju bankas (EIB) un Eiropas Investīciju fonda (EIF).

⁽¹³⁾ [EIB grupas Klimata bankas ceļvedis 2021.–2025. gadam \(EIB Group Climate Bank Roadmap 2021-2025\)](#) un [EIB grupas Klimata bankas ceļveža otrais posms 2026.–2030. gadam \(Climate Bank Roadmap Phase 2 2026-2030\)](#).

⁽¹⁴⁾ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-advisory-hub_lv.

⁽¹⁵⁾ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.

⁽¹⁶⁾ [EIB grupas stratēģiskais ceļvedis 2024.–2027. gadam \(EIB Group 2024-2027 Strategic Roadmap\)](#).

⁽¹⁷⁾ [EIB MVU energoefektivitātes iniciatīva](#).

Jāņem vērā, ka šie skaitļi līdzās resursiem no valsts attīstību veicinošām un attīstības bankām (“VAVBI”) ietver Savienības budžeta resursus, kas saņemti no Eiropas Investīciju bankas (“EIB”), kura ir viena no galvenajām ES fondu īstenošanas partnerēm. Tāpēc tie iepriekšējā sadaļā norādītajiem skaitļiem nebūtu jāpieskaita. Tas attiecas, piemēram, uz *InvestEU* garantiju programmu un *ELENA*. Neraugoties uz to, šie skaitļi liecina, ka kopš 2012. gada EIB grupas investīcijas energoefektivitātē ir palielinājušies vairāk nekā divpadsmitkārtīgi.

2.2. Publiskā finansējuma atbalsts dalībvalstu līmenī

Komisija ir veikusi publiskā finansējuma shēmu augšupēju analīzi. Apspriešanās ar dalībvalstīm notika, i) organizējot uzaicinājumu iesniegt atsauksmes⁽¹⁸⁾ un ii) tīkloties EED ekspertu grupā. Šis ziņojums galvenokārt balstās uz datiem, kas savākti tieši no dalībvalstīm, savukārt citi dati no analīzes, ja tādi bija pieejami, tika izmantoti trūkstošo datu vietā.

Visās 27 dalībvalstīs kopā tika konstatētas 426 publiskā finansējuma shēmas.

Jāuzsver, ka tās ir tikai indikatīvas aplēses, jo publiskā finansējuma shēmās netiek sistemātiski vākti energoefektivitātes dati.

Daudzas valstu shēmas tiek līdzfinansētas no ES programmām. Pilnībā vai daļēji ar ES programmu piešķirto līdzfinansējumu tika finansētas 103 shēmas. Vislielāko ieguldījumu gan shēmu skaita, gan apjoma ziņā sniedza ANM. Paziņotās 28,8 miljardu EUR ES iemaksas ir atskaitītas no kopsummas, lai finansējums netiktu uzskaitīts dubultā — gan kā ES, gan valstu finansēšanas shēmu finansējums⁽¹⁹⁾.

Par 80 shēmām budžeta dati netika saņemti, tāpēc novērtējuma pamatā ir dati par 346 shēmām visā Eiropā. **Tiek lēsts, ka atbalsts energoefektivitātes projektiem no valstu budžetiem 2014.–2024. gadā bija 360 miljardu EUR⁽²⁰⁾, t. i., aptuveni 32,7 miljardi EUR gadā.** Budžeta sadalījums pa dalībvalstīm ir parādīts turpmāk.

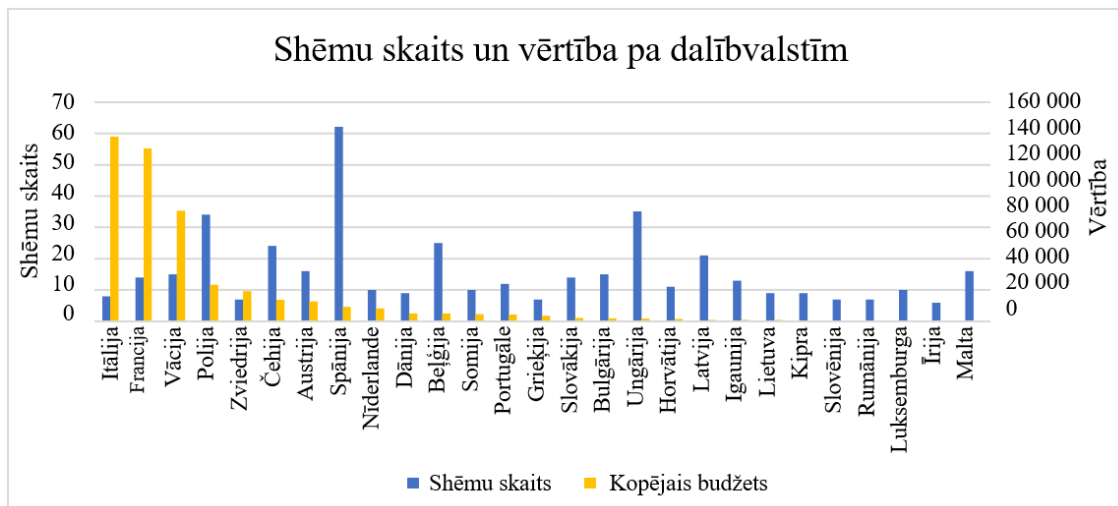
1. grafiks / 4. tabula. Valstu energoefektivitātes shēmas, 2014–2024

⁽¹⁸⁾ [Eneģoefektivitāte: ES un valsts finansējuma līmeņa novērtēšana.](#)

⁽¹⁹⁾ Savās atbildēs dalībvalstis norādīja, ka ES kopējais ieguldījums īstenojamās valsts finansēšanas shēmās ir 28,8 miljardi EUR.

⁽²⁰⁾ 388,7 miljardi EUR mīnus 28,8 miljardi EUR, ko veido paziņotās ES iemaksas.

Dalībvalstis	Shēmu skaits	Kopējais plānotais budžets (miljonos EUR)	EUR uz vienu iedzīvotāju
Itālija	8	134 465	2284
Zviedrija	7	22 067	2104
Francija	14	125 711	1850
Austrija	16	14 537	1608
Čehija	24	15 697	1491
Dānija	9	5 720	969
Vācija	15	80 563	958
Somija	10	5 186	933
ES27	426	388 654	864
Igaunija	13	1 137	849
Polija	34	26 655	710
Latvija	21	1 171	623
Nīderlande	10	9 467	528
Horvātija	11	1 877	488
Beļģija	25	5 684	487
Portugāle	12	4 967	479
Slovākija	14	2 365	436
Lietuva	9	1 084	383
Grieķija	7	4 032	381
Luksemburga	10	236	363
Bulgārija	15	2 332	360
Kipra	9	361	289
Malta	16	146	279
Spānija	62	10 663	224
Ungārija	35	1 931	199
Slovēnija	7	331	157
Īrija	6	172	26
Rumānija	7	263	14

Avots: Eiropas Komisija, 2024. Uzskaitījuma secības pamatā ir euro uz vienu iedzīvotāju.

Lielāko dalībvalstu vidū lielu atbalstu nodrošinājušas Itālija un Francija. Itālijas shēmas *Superbonus* labuma guvēji saņēma 110 % subsīdiju nodokļu kredītu veidā. Tiek lēsts, ka Francijā samazinātā PVN likme renovācijas darbiem (5,5 %), kura ir spēkā kopš 2014. gada, kopš tās ieviešanas ir izmaksājusi 90 miljardu EUR, kas ir trīs ceturtdaļas no Francijas izdevumiem.

Dotācijas, tehniskā palīdzība un nodokļu atlaides ir **neatmaksājama** atbalsta veidi, un tas nozīmē, ka šos resursus labuma guvējiem var piešķirt tikai vienu reizi un tie nenonāk atpakaļ valsts budžetā. Neatmaksājamam atbalstam galvenokārt vajadzētu būt vēršam uz neaizsargātiem labuma guvējiem, kuriem būtu grūti atmaksāt atbalstu vai nu tāpēc, ka tiem nav šādu līdzekļu, vai tāpēc, ka šiem izdevumiem varētu nepietikt līdzekļu citu izdevumu dēļ. Turpretī līdzekļi, kuri saņemti saskaņā ar atmaksājamām shēmām, kas ietver tādus finanšu instrumentus kā aizdevumi, garantijas un pašu kapitāls, ir jāatmaksā atpakaļ valsts vai reģionālajām īstenošanas struktūrām, un atjaunojamu fondu gadījumā tos var izmantot secīgām darbībām. Atmaksājamam atbalstam parasti ir lielāks sviras potenciāls. Ir arī jauktas shēmas, kas piedāvā gan atmaksājama, gan neatmaksājama atbalsta kopumu. Tā kā tām ir subsīdijas komponents (piem., bezmaksas tehniskais atbalsts vai energoauditi, preferenciāli aizdevumu nosacījumi, kapitāla atlaides, procentu likmes subsīdija vai garantijas maksas subsīdija), tās var īpaši labi stimulēt labuma guvējus nolemt investēt.

5. tabula. Valstu shēmu sadalījums pēc atbalsta veida

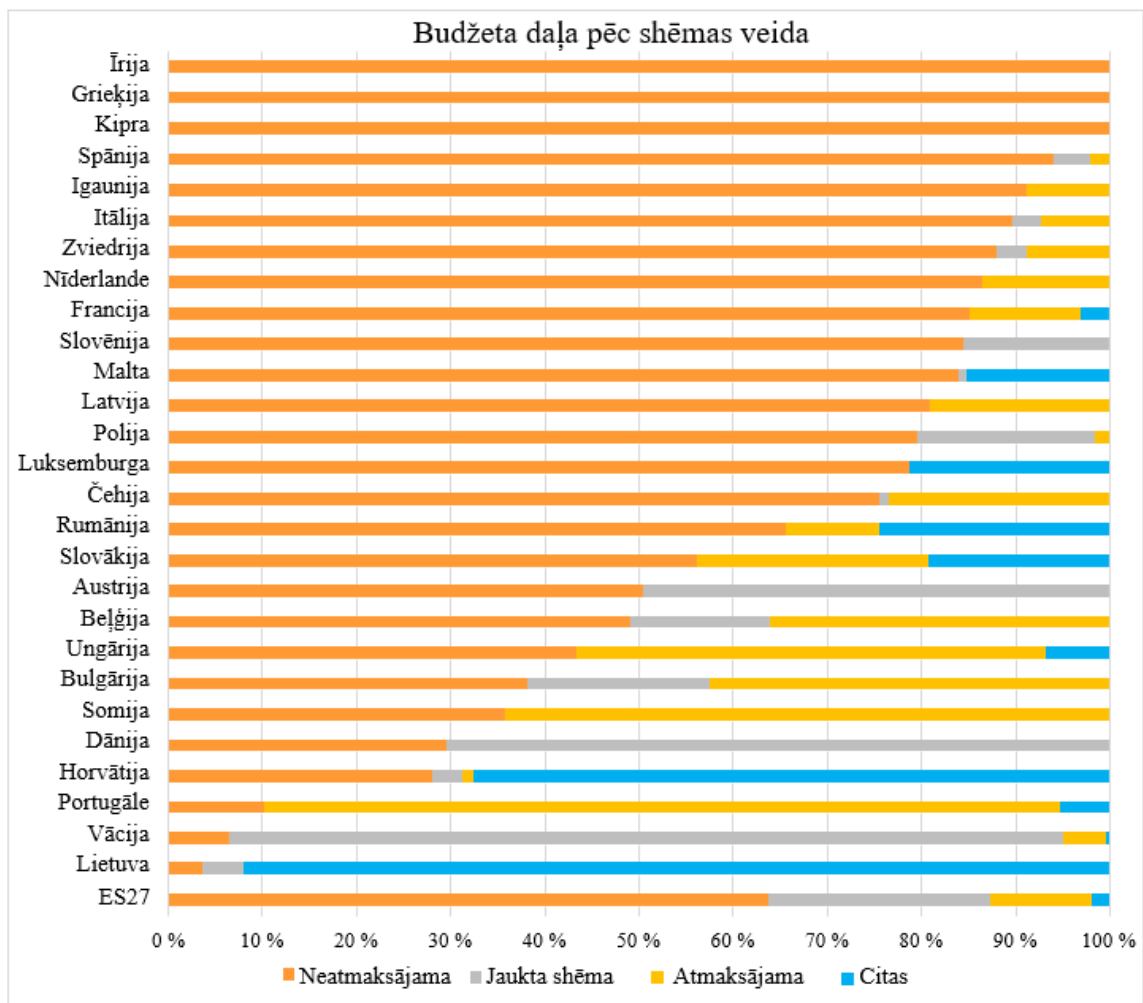
Shēmas veids	Shēmu skaits	Apjoms (miljonos EUR)	Apjoma daļa (%)
Neatmaksājama	285	248 046	63,8 %
Jaukta shēma	36	91 815	23,6 %
Atmaksājama	69	41 621	10,7 %
Cita	36	7172	1,8 %
KOPĀ	426	388 654	

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

Dalībvalstīm tika lūgts sniegt datus tikai par vissvarīgākajām shēmām. Lielākā daļa no tām ziņoja par mazāk nekā 20 shēmām, bet 6 dalībvalstis ziņoja par lielāku skaitu — vai nu tāpēc, ka pastāv atsevišķas liela mēroga programmu apakšprogrammas (Čehija, Latvija, Polija, Ungārija), vai arī tāpēc, ka energoefektivitātes programmas tiek pārvaldītas reģionālā līmenī (Beļģija, Spānija).

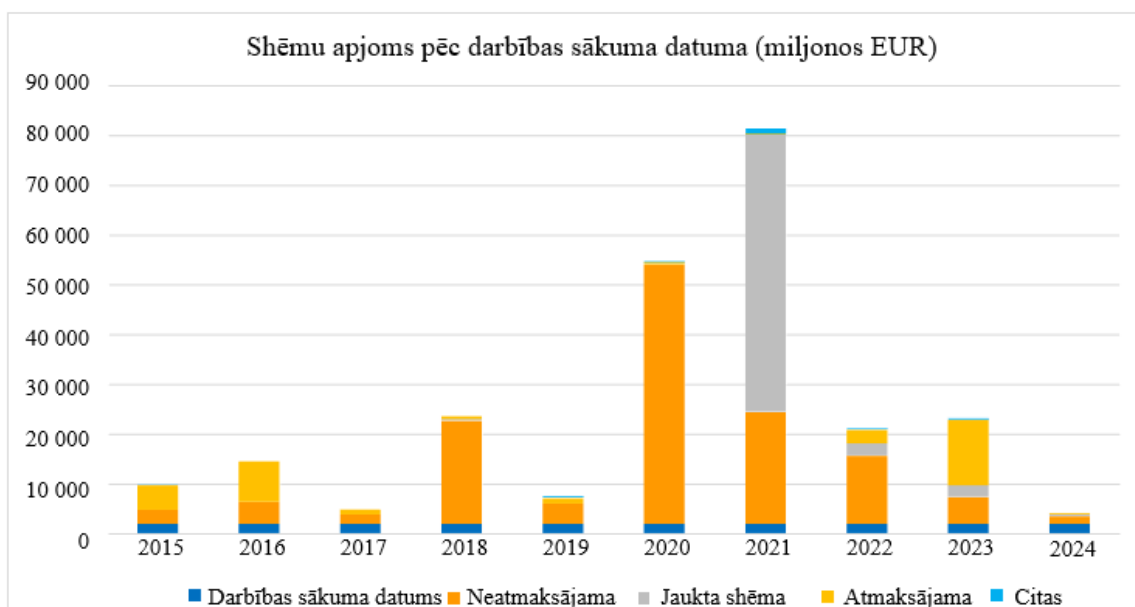
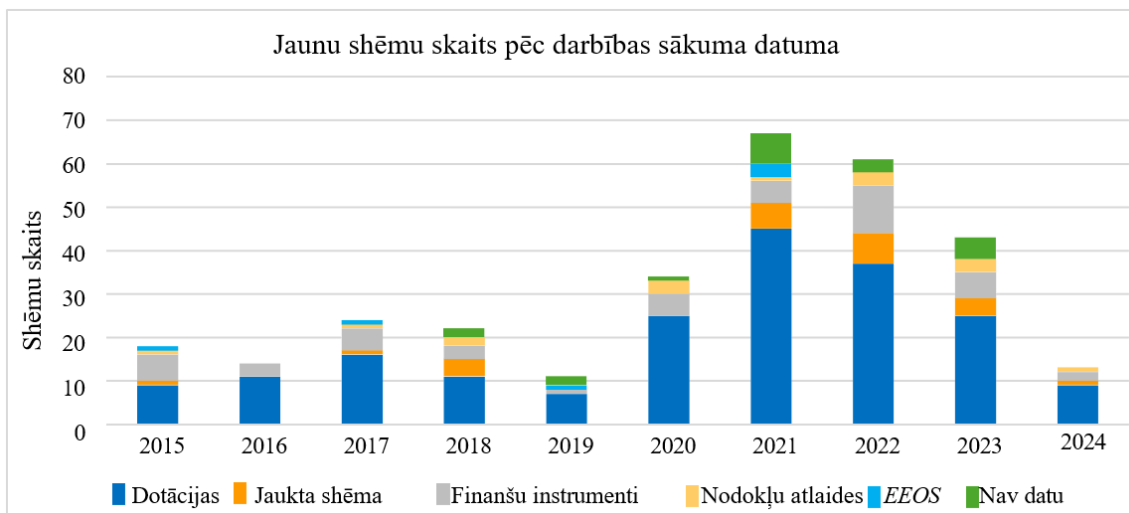
Dalībvalstis galvenokārt izvēlas neatmaksājamas shēmas. Lai gan neatmaksājamais atbalsts bieži ir dotācijas, vairākas lielas dalībvalstis (Francija, Itālija, Vācija) galvenokārt izmanto nodokļu atlaides. Finanšu instrumenti (atmaksājamās shēmas) veido vairāk nekā 30 % no finansējuma tikai piecās dalībvalstīs (Beļģijā, Bulgārijā, Somijā, Portugālē un Ungārijā), savukārt jauktās shēmas plaši izmanto tikai trīs dalībvalstīs (Austrijā, Dānijā un Vācijā).

2. grafiks. Valstu shēmu budžeta sadalījums pēc atbalsta veida — sadalījums pa valstīm

Lai veicinātu ekonomikas atveseļošanu no Covid-19 pandēmijas, dalībvalstis savus resursus galvenokārt izmantoja dotāciju programmu finansēšanai. Līdz 2019. gadam katru gadu izveidoto jauno energoefektivitātes shēmu skaits bija robežās no 10 līdz 25, bet laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam dalībvalstis izveidoja ne mazāk kā 205 jaunas shēmas (no 34 līdz 67 shēmām gadā), galvenokārt ANM īstenošanas dēļ. Lielākā daļa no tām bija dotāciju shēmas (116), kam sekoja finanšu instrumentu shēmas (25). Dotāciju apjoms bija 56,4 miljardi EUR, bet finanšu instrumentu apjoms — 16,5 miljardi EUR. 48 no jaunajām shēmām bija dzīvojamām ēkām paredzētas shēmas par kopējo summu 95,4 miljardi EUR, kas ir 55,6 % no kopējā apjoma, kurš piešķirts jaunajām shēmām šajā periodā (171,5 miljardi EUR).

3. un 4. grafiks / 6. tabula. Valsts shēmu un budžeta sadalījums pēc shēmas darbības sākuma datuma (miljonos EUR)

Darbības sākuma datums	Neatmaksājama	Jaukta shēma	Atmaksājama	Cita
2015	2774	13	4878	27
2016	4421	—	8050	—
2017	1865	—	963	—
2018	20 645	252	566	—
2019	3998	—	1100	227
2020	51 887	—	381	213
2021	22 380	55 382	333	1024
2022	13 576	2476	2696	164
2023	5303	2362	13 083	239
2024	1481	334	280	—

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

3. NO ES UN VALSTU AVOTIEM PIEŠKIRTĀ PUBLISKĀ FINANSĒJUMA NOVĒRTĒJUMS

3.1. Sviras efekta novērtējums

3.1.1. ES programmu multiplikatora un sviras efekts

7. tabula. ES budžets un sviras efekts (miljonos EUR)

	ES budžets A	Valsts līdzfinansējums B	Investīcijas kopā C	Sviras efekts (A + B) / A	Multiplikatora efekts kopā C / A
Kohēzijas politikas fondi, 2014–2020	12 540	5244		1,4	Neattiecas
Kohēzijas politikas fondi, 2021–2027	24 986	11 275		1,5	Neattiecas
Lauksaimniecības politikas fondi, 2014–2022	710		1695		2,4
Atvēršanas un noturības mehānisms	103 921				Neattiecas
Modernizācijas fonds	3085				Neattiecas
LIFE CET (2021. un 2022. gada uzaicinājumi)	216		8640		40,0
ELENA	295		9662		32,8
ESIF	1624		25 400		15,6
InvestEU	624		9915		15,9

Avots: Eiropas Komisija, 2024 un 2025.

ES programmām, kuru lielu daļu veido dotācijas, ir ierobežots sviras efekts energoefektivitātes jomā. Kohēzijas politikas fondu sviras efekts ir mazāks par 1,5, un tas nozīmē, ka katrs no Savienības budžeta piešķirtais euro piesaista papildu 50 centu valsts līdzfinansējuma veidā. Kopējo multiplikatora efektu nevar aprēķināt, jo nav iespējams norādīt kopējo investīciju agregētu vērtību, kurā būtu ņemts vērā arī privātais finansējums.

Tiek lēsts, ka lauksaimniecības fondu kopējais multiplikatora efekts 2014.–2022. gadā bijis 2,4. Datu trūkuma dēļ ANM un Modernizācijas fonda multiplikatora efektu ir grūti aplēst, taču, tā kā lielākā daļa valstu fondu sedz tikai daļu no kopējām investīcijām (no 20 % līdz 100 %), var lēst, ka kopējais publiskā finansējuma multiplikatora efekts ir 2 līdz 3.

Kohēzijas politikas fondi ar pierādītiem rezultātiem veicina finanšu instrumentu izmantošanu. Pašreizējā DFS finanšu instrumentiem ir iezīmēti 18,5 miljardi EUR, no kuriem 24 % (4,3 miljardi EUR) ir jāpiešķir investīcijām energoefektivitātē. Lai gan izdevumu posteņu kategorizācija abos DFS periodos atšķiras, tas nozīmē, ka kohēzijas

f fondu piešķirumi finanšu instrumentiem ir gandrīz trīskāršojušies salīdzinājumā ar 2014.–2020. gadu (1,6 miljardi EUR) ⁽²¹⁾. Kohēzijas politikas fondu ietvaros lielākā daļa dalībvalstu tiek mudinātas **kombinēt dotācijas un finanšu instrumentus vienā operācijā**. Tomēr tas nenotiek sistemātiski visās dalībvalstīs, un plašs mērogs bieži vien vēl nav sasniegts.

Precīzu datu par katru tematisko mērķi sadalījumā pa tematiskajām jomām (t. i., par energoefektivitāti) nav, bet 2014.–2020. gadā kohēzijas politikas fondu finanšu instrumentu sviras efekts visās nozarēs kopā bija 3,8, kas ievērojami pārsniedz kohēzijas politikas vidējo vērtību 1,4. Finanšu instrumenti ir papildus piesaistījuši privāto kapitālu, kas līdzinās 15 % no kohēzijas politikas 2014.–2020. gada budžeta. **Komisija sadarbībā ar EIB piedāvā arī dažādu tehnisko atbalstu, lai mudinātu izmantot energoefektivitātei paredzētus finanšu instrumentus**, piemēram, energoefektivitātes finanšu instrumenta (EEFI) modeli ⁽²²⁾, *fi-compass* platformu un energoefektivitātes izvēšanas iniciatīvu ⁽²³⁾ un iniciatīvu “Kohēzija pārkārtošanās mērķiem” (*Cohesion for Transitions — C4T*) ⁽²⁴⁾.

ES programmām, kas piedāvā tehnisko palīdzību, garantijas un tirgus apguves pasākumus, ir ļoti liels sviras efekts. Jo īpaši mehānisms *ELENA*, kas sniedz konsultāciju pakalpojumus vietējiem enerģētikas un mobilitātes projektiem un prasa projektu labuma guvējiem nodrošināt, ka sviras efekts ir vismaz 10–20 (atkarībā no nozares), ievērojami pārsniedza savu mērķrādītāju, sasniedzot sviras efektu, kas vidēji bija 32.

Mehānisms *ELENA*, ko tagad pārvalda programmas *InvestEU* ietvaros, ES resursus ir sekmīgi izmantojis par starta kapitālu vietējiem investīciju portfeļiem 25 no 27 dalībvalstīm. Sviras koeficients, kas tika sasniegts *LIFE* apakšprogrammā “Pāreja uz tīru enerģiju” (*LIFE CET*), kura ietver līdzfinansējuma prasības un kura atbalsta ieviešanu tirgū, projektu izstrādi un inovatīvas pieejas, piemēram, izmēģinājuma finanšu instrumentu izveidi, bija pat 40.

⁽²¹⁾ [Kohēzijas politikas 2021.–2027. gadam finanšu instrumenti | Kohēzijas atvērtie dati.](#)

⁽²²⁾ EEFI ir elastīgs modelis, kas ES dalībvalstīm piedāvā praktiskus norādījumus par to, kā viegli izveidot uz tirgu orientētu, ar dotāciju kombinētu finanšu instrumentu, ar ko paredzēts sniegt finansējumu un konsultatīvu atbalstu investīcijām energoefektivitātē (mājokļiem, MVU). Būtiski ir tas, ka modelis piedāvā veidu, kā izmantot no ES budžeta pieejamos līdzekļus, lai šādām shēmām mobilizētu papildu resursus no komercbankām un privātiem investoriem ([investīcijas energoefektivitātē saskaņā ar REPowerEU](#)).

⁽²³⁾ Vietnē “[fi-compass | Finanšu instrumenti ES dalītajā pārvaldībā](#)” ir sniegta vadošajām iestādēm domāta tehniskā palīdzība, kas tām var palīdzēt veikt priekšizpēti, *ex ante* novērtējumus, gadījumu analīzes un citus sagatavošanās darbus, kas vajadzīgi finanšu instrumentu izveidei. *fi-compass* platformā ietilpstošā programma [Scale-Up energoefektivitātes finanšu instrumentiem](#) pulcē ekspertus no dažādām iestādēm, lai novērstu šķēršļus energoefektivitātes finanšu instrumentu īstenošanā un ierosinātu risinājumus. Uz uzdevumiem balstītas darba grupas izstrādās stratēģijas energoefektivitātes finanšu instrumentu uzlabošanai un izvēšanai, pamatojoties uz paraugpraksi un speciālajām zināšanām no visām ES valstīm.

⁽²⁴⁾ [Inforgio: piesakieties C4T GROUNDWORK — tehniskajai palīdzībai kohēzijas politikas investīcijām](#). Šīs iniciatīvas ietvaros tiek sniegts ekspertu atbalsts ES dalībvalstīm, reģioniem un vietējām pašvaldībām, palīdzot tiem īstenot kohēzijas politikas investīcijas saskaņā ar 2. politikas mērķi (2. PM), ieskaitot tās, kas vērstas uz energoefektivitāti. Atbalsta pakalpojumi ietver stratēģiju izstrādi, uzraudzības uzlabošanu, ieinteresēto personu iesaistīšanu, finansējuma iespēju apzināšanu, atbalstu uzaicinājumu sagatavošanā un spēju veidošanu.

Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF), ko no 2021. gada ir nomainījis *InvestEU*, ir **starpniecības garantiju instruments**, kura mērķis ir novērst investīciju nepietiekamību Eiropā, piesaistot privāto finansējumu projektiem tādās jomās kā inovācija, infrastruktūra, sociālā un prasmju attīstība un atbalsts MVU. Tas ir kļuvis par vislielāko Savienības budžeta investīciju instrumentu, un tā mērķis ir laikposmā no 2014. līdz 2027. gadam piesaistīt gandrīz 900 miljardu EUR. ESIF sviras efekts bija 15,6, un paredzams, ka *InvestEU* sviras efekts būs līdzīgs.

3.1.2. Valstu finansēšanas programmu multiplikatora efekts

Par lielākās daļas valstu atbalsta shēmu multiplikatora efektu trūkst datu. Tomēr ir dati par privātajām investīcijām, kas piesaistītas no valstu resursiem 71 šādai shēmai.

8. tabula. Valstu energoefektivitātes shēmu sviras efekts

	Shēmu skaits	Īstenotais	Privātais	Kopā	Multiplikatora efekts
Kopā, no tām:	71	36 394	56 045	92 019	2,5
neatmaksājamas	58	30 651	40 037	70 268	2,3
jauktas shēmas + atmaksājamas	13	5743	16 008	21 751	3,8
<i>Atmaksājamas</i>	<i>8</i>	<i>902</i>	<i>11 478</i>	<i>12 381</i>	<i>13,7</i>

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

Iepriekšējā tabulā norādītais kopējais multiplikatora efekts slēpj būtiskas atšķirības starp izmantotajiem instrumentiem. **Neatmaksājamo shēmu vidējais multiplikatora efekts ir 2,3**, ko var saprast arī kā dotāciju vidējo intensitāti aptuveni 30 % apmērā. Tomēr gadījumos, kad ir iesaistīts ES līdzfinansējums, privāto investīciju sviras efekts palielinās līdz 2,4, un tas liecina, ka ES finansējuma ieguldījums palīdz piesaistīt vairāk privāto investīciju.

Saskaņā ar pieejamajiem datiem ES finansējums parasti ne tikai aizstāj valsts finansējumu, bet arī samazina līdzfinansējuma prasības. To varētu izskaidrot ar to, ka, palielinot konkrētas programmas dotāciju intensitāti, ES līdzfinansējums samazina galasaņēmēju vajadzību līdzinvestēt. Tajā pašā laikā ēku sektora dotācijas — gan ES, gan valsts finansētās — ir efektīvas, ja tās ir paredzētas konkrētiem īpašniekiem (mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem / MVU), ēku segmentiem (vājākā snieguma ēkām) vai pamatīgākai renovācijai, kam vajadzīgas lielas investīcijas.

Finanšu instrumentu multiplikatora efektu novērtēt ir grūtāk, jo to var aprēķināt tikai par izpildīto budžetu, t. i., pēc tam, kad ir veiktas investīcijas. **Tiek lēsts, ka atmaksājamo shēmu multiplikatora efekts ir gandrīz 14**, kas atbilst novērotajam *InvestEU* multiplikatora efektam. Tomēr finanšu instrumentu apjoms, par ko ir pieejami ticami dati, ir ārkārtīgi mazs (900 miljonu EUR, kas izmaksāti 10 gadu laikā).

Tāpēc un arī pieejamo datu neviendabīguma dēļ ir **grūti precīzi kvantificēt publiskā finansējuma kopējo multiplikatora efektu dalībvalstīs**. Tomēr var pieņemt, ka dotācijas parasti rada multiplikatora efektu, kas ir aptuveni 3.

3.2. Cik liels ir publiskais finansējums salīdzinājumā ar investīciju vajadzībām

Modelī *PRIMES*, ko Komisija izmanto, lai veiktu ietekmes novērtējumus un analizētu enerģētikas nozares rīcībpolitikas variantus, ir aplēsts, ka, lai sasniegtu 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītājus, laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam katru gadu būs jāinvestē aptuveni 370 miljardu EUR⁽²⁵⁾. Tiek lēsts, ka šajā desmitgadē investīciju vajadzības ēku sektorā vien ir 242 miljardi EUR gadā, no kuriem 180 miljardu EUR ir vajadzīgi dzīvojamo ēku energorenovācijai un 62 miljardi EUR — pakalpojumu (nedzīvojamo) ēku energorenovācijai.

Starptautiskās Enerģētikas aģentūras (*IEA*) 2024. gada ziņojumā par energoefektivitāti⁽²⁶⁾ lēsts, ka laikposmā no 2021. līdz 2023. gadam energoefektivitātē Eiropā katru gadu tika investēti vidēji aptuveni 200 miljardu EUR. Tāpēc, investīciju vajadzības salīdzinot ar *IEA* aplēstajām investīcijām, kas minētajā periodā veiktas ES, **investīciju nepietiekamība, kas jānovērš, lai sasniegtu 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītājus, ir 170 miljardu EUR gadā.**

Prognozētās investīciju nepietiekamības apmērs ir samērīgs ar citām — *I4CE*⁽²⁷⁾ un *Bruegel*⁽²⁸⁾ — aplēsēm. *I4CE*, atsaucoties uz 2022. gadu, ir aplēsis, ka investīciju nepietiekamība ēku sektorā ir 137 miljardi EUR gadā, bet *Bruegel* ir aplēsis, ka tā ir 149 miljardi EUR gadā.

9. tabula. *Energoefektivitātes investīciju ikgadējās vajadzības un investīciju nepietiekamība, 2021–2030 (miljardos EUR)*

	Investīciju vajadzības	Investīciju nepietiekamība
Energoefektivitāte	370	170
Ēkas	242	149

Avots: Eiropas Komisija, 2024, *Bruegel*.

Iepriekš 2. nodaļā tika lēsts, ka ES finansējums ir 20,6 miljardi EUR gadā un dalībvalstu finansējums ir 32,7 miljardi EUR gadā. Tāpēc var uzskatīt, ka energoefektivitātei ir piešķirti 53,3 miljardi EUR publisko līdzekļu, t. i., aptuveni viena sestā daļa (14,4 %) no kopējām investīciju vajadzībām.

⁽²⁵⁾ Aplēse ir balstīta uz investīcijām, kas saskaņā ar *PRIMES* modelēšanas scenāriju, kurš attiecas uz 2040. gada klimata mērķrādītāja plānu, ir jāveic pieprasījuma pusē, lai sasniegtu 2030. gada klimata enerģētikas mērķrādītājus, ieskaitot energoefektivitātes mērķrādītājus, bet neietver investīciju vajadzības transporta un jaunu būvju jomā.

⁽²⁶⁾ *IEA* 2024. gada ziņojums par energoefektivitāti, <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf>.

⁽²⁷⁾ *Institute 4 Climate Economics (I4CE)*, *European Climate Investment Deficit Report*, avots: [20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf](https://www.i4ce.eu/2024/02/22/european-climate-investment-deficit-report/).

⁽²⁸⁾ *Bruegel*, *How to finance the European Union's building decarbonisation plan*, avots: [PB 12 2024.pdf](https://www.bruegel.org/publications/how-to-finance-the-european-unions-building-decarbonisation-plan/).

3.3. Panāktais enerģijas ietaupījums

3.3.1. ES programmas ⁽²⁹⁾

Ziņošana par enerģijas ietaupījumu ES finanšu shēmas ietvaros ievērojami atšķiras atkarībā no katras programmas prasībām. Nav standarta metodes, kā izsekot ES finansējuma radīto enerģijas ietaupījumu vai ziņot par to. Turklāt vairāku iemeslu dēļ ziņošana ir neviendabīga, tai skaitā tāpēc, ka ziņojumi mēdz būt nepilnīgi un novēloti un par dažiem enerģijas ietaupījuma gadījumiem netiek ziņots vispār, piemēram, ja projektiem ir ietekme uz enerģijas patēriņa samazināšanu, bet to budžeta intervences jomas nav atzīmētas kā piederīgas pie energoefektivitātes.

Tāpēc nav iespējams izsekot progresu un izmērīt globālo ietekmi un efektivitāti tā enerģijas ietaupījuma izteiksmē, ko radījis katrs energoefektivitātei iztērētais Savienības budžeta euro.

Kā labas prakses piemēru var minēt to, ka mehānisma *ELENA* labuma guvējiem ir prasīts aplēst savu projektu radīto enerģijas ietaupījumu un ziņot par to. Tā tas ir bijis kopš 2009. gada, kad programma sāka darboties.

10. tabula. Aplēstais enerģijas ietaupījums sadalījumā pa fondiem

Shēma	Aplēstais gada enerģijas ietaupījums (Mwh*)
Kohēzijas politikas fondi, 2014–2020	7 926 050
Kohēzijas politikas fondi, 2021–2027	Neattiecas
Lauksaimniecības politikas fondi, 2014–2022	Neattiecas
<i>LIFE CET</i> , 2021–2027 ⁽³⁰⁾	8 344 000
<i>ELENA</i>	4 936 030
<i>InvestEU</i> ⁽³¹⁾	230 736
Atvēršanas un noturības mehānisms ⁽³²⁾	33 388 511
Modernizācijas fonds	26 886 804

* Megavatstunda.

Avots: Eiropas Komisija, 2024.

Kā liecina pieejamie dati, līdz 2023. gada beigām ar ES fondu palīdzību panāktais ikgadējais enerģijas ietaupījums bija 81,9 TWh, kas atbilst aptuveni 6 % no papildu centieniem, kuri vajadzīgi, lai sasniegtu Savienības 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju. Tomēr iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ šis skaitlis ir balstīts uz nepilnīgiem datiem un neatspoguļo ES finansējuma faktisko ietekmi.

⁽²⁹⁾ [EU core performance indicators 15_07_0.pdf](#).

⁽³⁰⁾ Aplēstais mērķrādītājs 2030. gadam.

⁽³¹⁾ Par 2023. gadu ziņotie dati.

⁽³²⁾ Kopējais rādītājs par gada primārās enerģijas patēriņa ietaupījumu, par ko dalībvalstis ziņojušas 2024. gadā, [atvēršanas un noturības rezultātu pārskats](#).

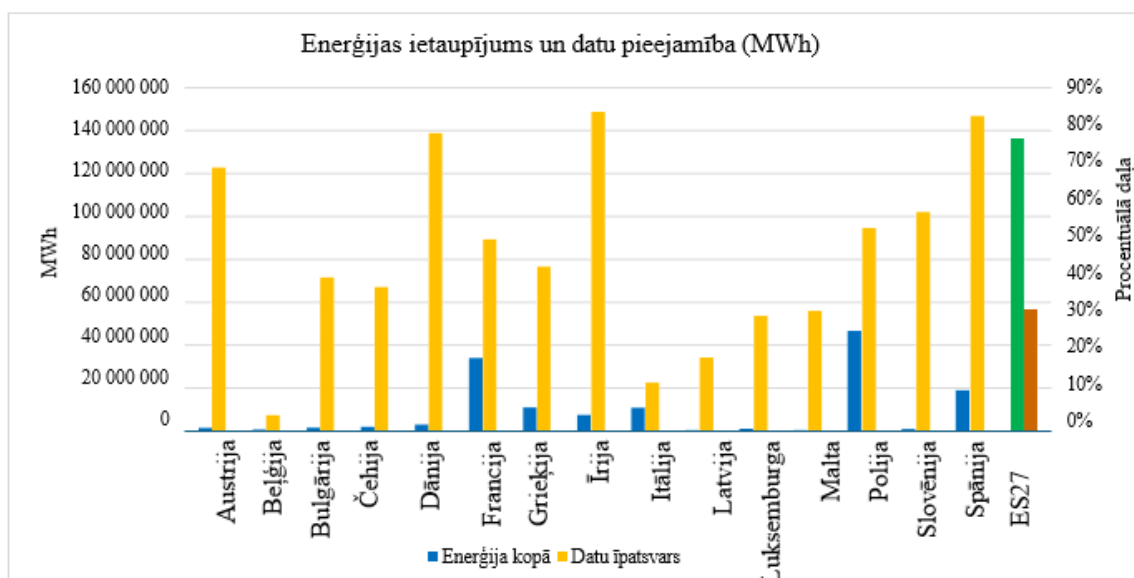
3.3.2. Valstu programmas

Dati par enerģijas ietaupījumu tiek ziņoti nevienmērīgi. Trīs dalībvalstīs (Dānijā, Īrijā un Spānijā) par enerģijas ietaupījumu tiek ziņots attiecībā uz vairāk nekā 80 % shēmu, turpretī astoņās dalībvalstīs par to netiek ziņots vispār. Visā Eiropā kopā par enerģijas ietaupījumu tiek ziņots tikai attiecībā uz 135 shēmām.

Nav standarta metodes, kā ziņot par energoefektivitātes pieaugumu. Enerģijas ietaupījumu var aplēst *ex ante*, vai par to var ziņot *ex post*. Attiecībā uz lielāko daļu shēmu (95 no 137) tiek ziņoti *FEC* dati, bet 5 dalībvalstīs izmanto *PEC* datus, un dažas (piemēram, Spānija, Polija un Malta) atkarībā no shēmas ziņo vai nu *PEC*, vai *FEC* datus.

Dati par enerģijas ietaupījumu, kas gūts šajā ziņojumā aptvertajā 2014.–2024. gada periodā, tika ziņoti attiecībā uz 135 valstu shēmām (mazāk nekā 30 %). Paziņotais kopējais enerģijas ietaupījums bija 135 611 696,46 MWh = 135,6 TWh⁽³³⁾, kas ir aptuveni 10 % no papildu centieniem, kuri vajadzīgi, lai sasniegtu Savienības 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītāju.

5. grafiks / 11. tabula. Aplēstais enerģijas ietaupījums atsevišķās valstīs

4. GALVENIE KONSTATĒJUMI UN SECINĀJUMI

4.1. Galvenie konstatējumi

Šis ziņojums liecina, ka **pēdējos gados energoefektivitātes finansēšanas jomā ir panākts vērā ņemams progress**, un tas atspoguļojas ievērojamā Savienības budžeta palielinājumā. Šis finansējuma pieaugums ir būtisks solis ceļā uz ilgtermiņa ilgtspējas mērķu sasniegšanu un pieprasījuma pēc energorenovācijas apmierināšanu.

⁽³³⁾ Gada ietaupījums, kas panākts 2023. gadā, kurš ir visjaunākais pārskata gads.

Tomēr 486 valstu shēmu apsekojumā atklājās, ka **jauktās un atmaksājamās finansēšanas shēmas tiek izmantotas maz** — tās pašlaik veido mazāk nekā 25 % no kopējā apjoma. Šis nepietiekamais izmantojums ir saistīts ne tikai ar to, ka šīs shēmas salīdzinājumā ar dotācijās balstītām subsīdiju shēmām ir sarežģītas, bet arī ar to, ka trūkst valsts finansēšanas struktūru, kas specializējas energoefektivitātes investīciju mobilizēšanā, vai tām ir ierobežotas spējas.

Lai gan finanšu instrumenti var piesaistīt lielākas privātās investīcijas, tos izmanto retāk nekā dotācijas. Tas liecina, ka ir vajadzīga efektīvāka mijiedarbība starp dotācijām un finanšu instrumentiem. **Ar dotācijām būtu jāapmierina konkrētas sociālās vai nozaru vajadzības**, piemēram, jāatbalsta neaizsargātas mājsaimniecības, mikrouzņēmumi vai vājākā snieguma ēkas, **turpretī finanšu instrumenti būtu jāizmanto kā standarta instruments**, kas aptver citas jomas un maksimāli palielina publisko līdzekļu ietekmi.

Turklāt pierādījumi no kohēzijas politikas finanšu instrumentiem liecina, ka **dotācijas var efektīvi kombinēt ar finanšu instrumentiem**, lai uzlabotu projektu sagatavošanu, stimulētu pamatīgāku energorenovāciju un mājsaimniecībām ar zemiem ienākumiem, kuras saskaras ar enerģētisko nabadzību, uzlabotu pieejamību cenas ziņā. Dažādu veidu dotācijas, piemēram, procentu likmes subsīdijas vai garantijas maksas subsīdijas, tehnisko palīdzību, investīciju dotācijas un kapitāla atlaides, var apvienot ar aizdevumiem, garantijām vai pašu kapitālu vienā operācijā, padarot shēmas pievilcīgākas gan tirgum, gan finanšu starpniekiem. Atvērto atbalsta mehānismu īstenošanā gūtā pieredze liecina, ka ir svarīgi investīciju atbalstu apvienot ar reformām, kā arī izveidot nepieciešamos atbalsta tīklus (piemēram, vienas pieturas aģentūras).

Energoefektivitātei paredzētie ES līdzekļi ir sadalīti pa dažādām valstu un reģionālajām programmām, un katru no tām pārvalda dažādas organizācijas. Šī sadrumstalotība un **koordinācijas trūkums** starp publiskajām un finanšu iestādēm ierobežo apvienotā finansējuma izmantošanu un kavē privāto investīciju mobilizēšanu.

Turklāt **publisko finansējumu varētu padarīt efektīvāku, uzmanību no atsevišķiem projektiem pārvirzot uz agregētiem projektiem**. Tas ietver standartizācijas atbalstīšanu, apjomradītu ietaupījumu radīšanu un tās kritiskās masas sasniegšanu, kas vajadzīga, lai varētu piekļūtu finansējumam. Tomēr atbalstu projektu agregatoriem bieži ierobežo noteikumi, arī banku prakse, kas attiecas uz ilgtermiņa finansējumu, garantijām un nodrošinājumu. Tajā pašā laikā attiecīgām ES finansētām programmām, piemēram, *ELENA* un *LIFE CET*, kas efektīvi izmanto Savienības budžeta resursus un ir pierādījušas, ka rada ievērojamu sviras un multiplikatora efektu, ir salīdzinoši neliels budžets.

Standartizētu datu trūkums un nepietiekama ziņošana par energoefektivitātes projektiem, investīcijām un enerģijas ietaupījumiem joprojām rada problēmas progresā novērtēšanā un ietekmes mērīšanā. Tas jo īpaši attiecas uz lielākām programmām vai konkrētām mērķgrupām (piemēram, neaizsargātām mājsaimniecībām) un vājākā snieguma ēkām, kas no energorenovācijas var iegūt visvairāk.

4.2. Secinājumi

Neraugoties uz ievērojamo progresu publiskā atbalsta palielināšanā energoefektivitātes projektiem, **publiskais finansējums pašlaik sedz tikai nelielu daļu (15 %) no kopējām aplēstajām investīcijām, kas vajadzīgas, lai sasniegtu Savienības 2030. gada energoefektivitātes mērķrādītājus. Tas, ka ANM 2026. gadā beigs darboties, var vēl vairāk palielināt šo investīciju nepietiekamību**, apgrūtinot energoefektivitātes potenciāla pilnīgu īstenošanu.

Ēku renovācija un energoefektivitātes uzlabojumi MVU un mikrouzņēmumos rada ievērojamus ilgtermiņa ietaupījumus, taču neaizsargātām mājāsaimniecībām un MVU ir īpaši vajadzīgs finansiāls atbalsts sākotnējo investīciju sākotnējo izmaksu segšanai.

Efektīvākas, labāk mērķētas un uz sniegumu balstītas Savienības, valstu un reģionāla līmeņa finansēšanas shēmas var darīt pieejamus vienkāršus, pielāgotus un pievilcīgus enerģētikas risinājumus iedzīvotājiem un uzņēmumiem.

Tāpēc ir steidzami **maksimāli jāpalielina publiskā finansējuma kā katalizatora un tirgus pārveidotāja ietekme, lai atraisītu ievērojamas privātās investīcijas un izmantotu energoefektivitātes potenciālu uzlabot konkurētspēju, enerģijas pieejamību cenas ziņā, drošību, veselību un dzīves kvalitāti**, nodrošinot, ka Savienība sasniedz savus 2030. gadam un vēlākam laikam noteiktos energoefektivitātes mērķus, jo īpaši ēku renovācijas jomā. Tajā pašā laikā speciāliem instrumentiem un rīcībpolitikas pasākumiem, piemēram, vienas pieturas aģentūru pakalpojumiem, arī turpmāk būtu jāpalīdz stimulēt pieprasījumu pēc investīcijām energoefektivitātē, kā arī stimulēt inovatīvu un privātu energoefektivitātes finansēšanas risinājumu piedāvājumu, tostarp vienkāršot un paplašināt energoefektivitātes pakalpojumu tirgu.

Ierosinātā 2028.–2034. gada budžeta modernizētā darbības joma ļauj īstenot šo optimizāciju. Konkrētāk, valsts un reģionu partnerības plāni sasaistīs reformas ar investīcijām, arī energoefektivitātes uzlabošanai paredzētajām, un līdztekus jaunais Eiropas Konkurētspējas fonds stiprinās Savienības ekonomiku ar investīcijām, kuru mērķis ir dekarbonizēt Eiropas ekonomiku un veicināt energoefektivitāti.

No Savienības budžeta tiks atbalstīta arī **finanšu instrumentu un tādu apvienotu finansēšanas shēmu izstrāde un izvērsšana**, kurās ir apvienotas dotācijas, konsultāciju pakalpojumi un garantijas, lai apmierinātu nozaru īpašās vajadzības. **Komisijas ieteikums par privāto energoefektivitātes investīciju atraisīšanu** sniedz dalībvalstīm un tirgus dalībniekiem vērtīgus norādījumus un konkrētus piemērus par privātā sektora resursu mobilizēšanu.

Lai uzlabotu publisko un privāto līdzekļu efektivitāti un apguvi, ir vajadzīga spēcīga **palīdzība projektu izstrādē, tirgus apguves iniciatīvas un spēju veidošanas pasākumi**. Nākamās DFS ietvaros Komisija gatavos pamatu lielākām tiešo investīciju programmām, balstoties uz jau pastāvošām ES programmām, piemēram, *LIFE CET* un *ELENA*, kas ir parādījušas, ka tām piemīt liels sviras efekts investīciju un enerģijas ietaupījuma ziņā.

Lai maksimāli palielinātu publiskā finansējuma ietekmi energoefektivitātes investīciju atbalstīšanā, **dalībvalstīm būtu jāpalielina finanšu instrumentu izmantošana** un jāsamazina paļaušanās uz dotācijām. Tomēr dotācijas būtu jāturpina izmantot, lai novērstu tirgus nepilnības un nodrošinātu sociālo iekļaušanu un mērķorientētu atbalstu konkrētām nozaru vajadzībām.

Tajā pašā laikā veicinošajam satvaram būtu jāsekmē tādu veicinošu instrumentu rezultatīva ieviešana un izmantošana kā energoefektivitātes aizdevumi un hipotekārie kredīti un kombinētās portfeļa garantijas ēku renovācijai, energosnieguma līgumi, finanšu shēmas, kurās maksājumi tiek veikti atkarībā no rezultātiem, fiskālie stimuli un energosnieguma standarti.

Ņemot vērā ar energoefektivitātes projektu finansēšanu saistīto sarežģītību un problēmas, Komisija atzīst, ka arvien vairāk ir vajadzīgi efektīvi finansēšanas risinājumi, lieli energoefektivitātes **investīciju kanāli un investīciju riska mazināšana**.

Energoefektivitātes paātrināšanas instrumentos varētu iekļaut nozarēm specifiskus komponentus, lai strauji palielinātu investīcijas ēku renovācijā, MVU un mikrouzņēmumos, kā arī siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmās. Dalībvalstis šo instrumentu izstrādē varētu iesaistīt Eiropas Energoefektivitātes finansēšanas koalīcijas valstu centrus.

Publiskā un privātā sektora partnerības, piemēram, EEEF, ir izrādījušās veiksmīgas investīciju projektu izvēršanā un privātā sektora finansējuma mobilizēšanā. Tas parāda iespējamus ieguvumus, ko varētu dot šā modeļa replicēšana un izvēršana plašākā ES energoefektivitātes finansēšanas satvarā. Šīs partnerības var kalpot par paraugu nākamās paaudzes paātrināšanas instrumentiem. Tādējādi Savienība var panākt būtiskus ieguvumus energoefektivitātes projektiem, ieskaitot mazāku risku, lielāku finansējumu un projektu izstrādes uzlabojumus.

Visbeidzot, lai ievērojami palielinātu privātās investīcijas energoefektivitātē, vienlaikus nodrošinot publisko līdzekļu efektīvu izmantošanu, Komisija 2024. gadā izveidoja **Eiropas Energoefektivitātes finansēšanas koalīciju**. Lai sasniegtu Savienības energoefektivitātes mērķus, ir ļoti svarīgi turpināt un vēl vairāk stiprināt šo strukturēto partnerību starp Komisiju, dalībvalstīm, finanšu iestādēm un rūpniecības nozari.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Padomi ņemt vērā šo ziņojumu.